

tura e comunicazioni), "Pisma i religija", Prato, 6-10. listopada 2008, 21. savjetovanja "Arhivska praksa 2008.", Tuzla, 9-10. listopada 2008. te 43. savjetovanja Hrvatskog arhivističkog društva, Trogir, 15-17. listopada 2008.

Poglavlje *O radu arhiva i skupovima* donosi izvješće o djelovanju Arhiva Republike Slovenije, kao središnjeg nacionalnog arhiva, u izradi programa slovenskog predsjedanja Europskom unijom i organiziranju stručnih događanja vezanih za spomenuto predsjedavanje, zatim izvješća sa 16. međunarodnog arhivskog kongresa "Arhivi, upravljanje i razvoj", Kuala Lumpur, 21-27. srpnja 2008. i zasjedanja Generalne skupštine Međunarodnog arhivskog vijeća u sklopu tog Kongresa, prilog o četrdesetogodišnjici djelovanja Povijesnog arhiva i muzeja Sveučilišta u Ljubljani, izvješće s Kolokvija o arhivskim spremištima, Berlin, 21-22. siječnja 2008, 68. jugozapadno-njemačkog arhivskog savjetovanja, Ulm, 21-22. lipnja 2008, 13. međunarodnog arhivskog istraživačkog kampa, Mala Polana (Slovenija) i Paka (Mađarska), 23-28. lipnja 2008, Ljetne škole konzerviranja fotografija i fotografskih zbirki, Bratislava, 21. srpnja - 8. kolovoza 2008, Seminara za arhiviste iseljenike, Ljubljana, 15-19. rujna 2008. te izvješće o radu 34. Pazinskog memorijala, stručno-znanstvenog skupa o povijesti Istre održanog u Pazinu 26. rujna 2008.

Posljednja cjelina *Ocjene i izvješća o publikacijama i izložbama* nudi recenzije četiri domaća tiskana izdanja i jednog DVD-a, jednog inozemnog časopisa te četiri izložbe.

Na samom kraju broja nalaze se *in memoriam* Andreju Černilogaru, preminulom dugogodišnjem zaslužnom slovenskom arhivskom radniku, prigodni tekstovi povodom šezdesetog rođendana istaknutih arhivista Vladimira Kološe-Mihe i Milana Bizjaka, popis prinova arhivskog gradiva slovenskih arhiva te bibliografija radova arhivskih djelatnika u 2007.

Mario Stipančević

Atlanti, 18(2008)

U Trstu, Italija, održan je 20. i 21. studenoga 2008. 18. međunarodni arhivski dan i XXIII. konferencija članova Međunarodnog instituta za arhivsku znanost (<http://www.iias-trieste-maribor.eu>). Skupu je nazočilo oko 200 sudionika i predavača s više kontinenata iz 24 zemlje: Austrija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Češka, Finska, Grčka, Hrvatska, Italija, Izrael, Kanada, Kosovo, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Rusija, SAD, Slovačka, Slovenija, Srbija, Sudan, Španjolska i Ukrajina. Izlaganja su održali djelatnici arhivâ, međunarodnih organizacija, instituta, muzeja, pismohrana, fakulteta, specijaliziranih arhiva i poduzeća. Radovi su objavljeni u reviji za suvremenu arhivsku teoriju i praksu *Atlanti*, vol. 18, 2008, 421 str. Objavljeni radovi razvrstani su u tri

veće cjeline: *Sigurnost i zaštita*, *Vrednovanje* i *Razno* te opremljeni podacima o autoru, sažecima, ključnim riječima i sažetkom na engleskom, talijanskom i slovenskom jeziku, dok je sam tekst rada na talijanskom, engleskom, slovenskom, hrvatskom, srpskom, njemačkom, španjolskom ili albanskom jeziku. U časopisu su objavljeni pozdravni govori Antonia Dentonia Litte, Luciane Scala, Massima Greca, Milana Selana, godišnji izvještaj direktora Instituta Petra Pavela Klasinca o radu Instituta, izvještaj Marcela Scignara o web stranici Instituta, izvještaj Antonia Montedura o arhivskom rječniku Instituta, uvod u knjigu „Le Carte future“ Luise Vilotta, prezentacija Massima Colomba o poduzeću *Metis Systems* i prezentacija poduzeća *Gulliver*.

U cjelini *Sigurnost i zaštita* prvi je rad Petra Pavela Klasinca koji piše o brojnim pitanjima i još brojnijim odgovorima vezanima uz sigurnost i zaštitu u arhivima: o zaštiti u arhivima postoji mnogo radova, što nije slučaj i sa zaštitom u slučaju rata, o čemu su vrlo često izvještavali kolege s prostora bivše Jugoslavije; odnos između sigurnosti i zaštite; utjecaj arhiva na sigurnost povjerljivog, tajnog i strogo tajnog kod stvaratelja; u literaturi se posvećuje premalo pažnje zdravstvenoj sigurnosti djelatnika arhiva. Michael Larin i Sergey Egorov bave se nekim problemima sigurnosne zaštite ruskog arhivskog gradiva. Kako ne bi došlo do uništenja dokumenata potrebno je osigurati fizičku zaštitu gradiva, spriječiti krađu i neodobrenu uporabu spisa, zaštititi gradivo od elementarnih nepogoda kao što su poplave, požari, zemljotresi, pri čemu treba uzeti u obzir učinkovitost i cijenu koštanja različitih sredstava i metoda. Snežana Pejović izlaže o planiranju u slučaju opasnosti u arhivima, uzimajući u obzir veliko iskustvo Crne Gore, npr. zemljotres 1979, koje vezano s razdobljem tranzicije, naglašava neophodnost visoko kvalitetnih planova za slučaj opasnosti za arhive, kao i preduvjete za njihovu primjenu u praksi. Arhivski izvori o oštećenju ili uništenju arhivskog gradiva u prošlosti, u raznim izvanrednim okolnostima, trebali bi pomoći kod budućih planiranja i prevencije, kao što to čine i znanja seizmologa, meteorologa, vojnih eksperata i sl. Eva Gregorovičová izvještava o sigurnosnom sustavu, tehničkim parametrima, instalacijama i sredstvima zaštite u novoj zgradi državnog arhiva u Pragu, kao i o ponovnom uređenju stare arhivske zgrade. Autorica se bavi i problematikom mikrofilmova, od legislative do digitalizacije te digitalizacijom kao sredstvom zaštite i sigurnosti arhivskog gradiva. Josef Hanus ističe kako sigurnost i zaštitu treba provoditi u svakom arhivu, pri čemu su važne dvije razine: legislativa i realizacija. Važna je i sigurnost i zaštita dokumenata tijekom njihove uporabe u čitaonici, što se odnosi na korisnike te na svjetlo i mikroklimatske uvjete. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti i sigurnosti gradiva tijekom transporta i izložbi. Joachim Kemper bavi se odabiranjem kao aspektom zaštite gradiva, što je jedna od najznačajnijih zadaća arhiva, obično određena zakonom. Autor piše o arhivskim zgradama u Bavarskoj, prevenciji i planovima za slučaj opasnosti. Magdalena Marosz ističe kako je odgovarajuća zaštita elektroničkog gradiva sve važnija. U Poljskoj je započeo s radom državni digitalni arhiv, unatoč činjenici da se još uvijek radi na unapređenju postupaka sigurnog rukovanja s e-

dokumentima. Jednako je važno pitanje i problem zaštite digitalnih kopija arhivskog gradiva. Miroslav Novak bavi se teorijskim modelom vrednovanja podataka pri njihovom kopiranju. Za potrebe vrednovanja mogu se primijeniti različita računalna rješenja, koja trebaju omogućiti ljudsku intervenciju u bilo kojem trenutku procesa. Jovan Popović obrađuje krivične i prekršajne mjere u zaštiti arhivskog gradiva i mjere njegove zaštite u slučaju neposredne ratne opasnosti i rata, koje postoje u skoro svakoj zemlji. Živana Heđbeli daje definiciju vrednovanja, tri moderne arhivske teorije i važeće zakonodavstvo u Hrvatskoj. Teorija i praksa 20. st. nije dokazala sposobnost arhiva da na efikasan i ekonomičan način izađu na kraj s ogromnom količinom modernog gradiva. Jedert Vodopivec predstavlja osnovna načela materijalne zaštite i ocjenu opasnosti koje prijete gradivu u arhivskim spremištima. Pri pregledu i ocjeni stanja gradiva treba koristiti standarde, preporuke i već oblikovane modele zaštite. Maja Nikolova piše o digitalizaciji arhivskog gradiva kao vidu zaštite kulturne baštine s posebnim osvrtom na arhivsko gradivo Pedagoškog muzeja u Beogradu. Muzej za zaštitu gradiva koristi konzervaciju, mikrofilmiranje i digitalizaciju, čime se istodobno postiže i sigurnije korištenje gradiva.

Cjelina *Vrednovanje* započinje radom Grazie Tatò i bavi se vrednovanjem arhivskog dobra. Vrednovanje gradiva treba odgovoriti na dva pitanja: kako i zašto. Vrednovanje je, kao i sigurnost i zaštita, dužnost arhivista, koji ne smiju biti samo čuvari trezora, već kvalificirani i dinamični djelatnici u kulturi. Francisco Javier Aguado Gonzales opisuje iskustvo na projektu arhiva madridskih novina *ABC*, analizirajući njegove pojedine stadije i ciljeve. Arhiv je jedan od najvećih foto-arhiva u Europi, s više od 30 milijuna fotografija. Robert Nahuet piše o vrednovanju gradiva uprave, uspoređuje legislativu, strategije, ciljeve, procedure i oruđa na dvije razine uprave -federalnoj i onoj provincije Québec. Vrednovanje je osnovna funkcija današnje arhivske znanosti. Antoni Ratti objašnjava usmjerenost arhiva poduzeća INA na korisnike. INA je započela s digitalizacijom gradiva i autor analitički opisuje ovaj pilot-projekt. Elisabeth Schoggl-Ernst ističe kako su od tri vrste ustanova u kulturi - arhivâ, muzeja i knjižnica, muzeji i knjižnice dobro poznati javnosti. Kako bi arhivi zauzeli istu poziciju neophodno je poboljšanje dostupnosti arhiva i arhivskih usluga. Upravljanje znanjem je jedna od najvažnijih zadaća arhivâ. Andrei Rybakou govori o teoriji, tehnici i normativnoj regulativi vezano uz vrednovanje u Bjelorusiji. Kako bi vrednovanje bilo što kvalitetnije, provodi ga stručno povjerenstvo kroz nekoliko stupnjeva počevši od stvaratelja do državnih arhiva, pri čemu su najvažniji kriteriji sadržaj dokumenta i značenje stvaratelja. Spyridoula Arathymou iznosi grčko iskustvo vrednovanja poslovnih arhiva. Poslovni arhivi su specifični zbog veličine i dupliciranih spisa te odgovor na pitanje koje dokumente sačuvati nije jednostavan i brz i nema apsolutne sigurnosti. Tom A. Adami na primjeru UN misije u Darfuru i Sudanu postavlja pitanja što vrednovanje i arhivska teorija mogu napraviti za zlostavljano mnoštvo diljem svijeta te kome je uopće bitno čuvamo li arhive? Uz druge životne prioritete, raseljenim je osobama u izbjegličkim kam-

povima i ovo pitanje važno. Ipak, arhivi pridonose poboljšanju svačijeg života. UN je najbolja solucija za ovaj nesavršeni svijet i njegov rad s dokumentima te arhivima daje nadu za budućnost. Valerie S. Komor pita se zašto je najvećoj svjetskoj novinskoj agenciji Associated Pressu trebalo skoro 160 godina da utemelji svoj arhiv, kako je nedostatak arhivskog programa utjecao na vrednovanje gradiva agencije, te kako bi vrednovanje trebalo izgledati u budućnosti. Zohar Aloufi piše o vrednovanju u gradskim arhivima Izraela, gdje se ono obavlja sukladno zakonskim propisima i kriterijima: kako i zašto je gradivo nastalo, vrijeme nastanka, posebna razdoblja u povijesti grada i države, stvaratelj itd. Pekka Henttonen raspravlja o odabiru medija (pismo, dopis, telefon, e-mail, *oči u oči* itd.) i njegovom utjecaju na vrednovanje i arhive. Za razliku od arhivistike, komunikacijske znanosti uvelike proučavaju odabir medija, koji određuje što će se zabilježiti, te shodno tome i sačuvati. Uspješna organizacija ne stvara samo formalno gradivo, a teorija o odabiru medija može pomoći arhivistima da odrede koje službene dokumente treba kompletirati neformalnom komunikacijom. Vlatka Lemić piše o vrednovanju u arhivskom sustavu ARHiNET, kojeg je Hrvatski državni arhiv kreirao krajem 2006. godine. Sustav podržava vrednovanje gradiva i automatsku izradu popisa gradiva s rokovima čuvanja, kao i izradu popisa gradiva za izlučivanje odnosno predaju arhivu. Azem Kožar bavi se vrednovanjem arhivskog gradiva o ratnim događanjima u zemljama bivše Jugoslavije, s posebnom pažnjom na teorijskim i praktičkim stajalištima, pri čemu mu Hrvatska i Bosna i Hercegovina služe kao primjer. Iryna Matyash daje metodološka načela suvremene ukrajinske arhivske prakse pri ocjenjivanju vrijednosti dokumenata, koje provodi stručno povjerenstvo. Moshe Mossek i Ilana Budovski govore o načelima i metodama koje se u Izraelu koriste za vrednovanje i izlučivanje. Vrednovanje se temelji na pretpostavci kako su dokumenti važni stvaratelju, potom javnosti kao i za povijesna istraživanja. Prvi kriterij vrednovanja je hijerarhijska razina stvaratelja, potom funkcija, vrijeme, poredak predmeta unutar serije, jedinstvenost spisa i dr. Ivelina Dimitrova objašnjava bugarsko zakonodavstvo vezano uz vrednovanje gradiva i nove informatičke tehnologije, kao i dostupnost dokumentarnog nasljeđa javnosti. Marijan Gerdej daje postupke vrednovanja arhivskog i registraturnog gradiva u arhivima nekadašnjih radnih organizacija odnosno poduzeća. Sudbina gradiva poduzeća je, unatoč nadzoru arhiva, u rukama poduzeća, koja ne upošljavaju stručne osobe - arhiviste. Jusuf Osmani piše o privatnom arhivskom gradivu na Kosovu, za koje do sada nije pokazan poseban interes. S privatizacijom nastaje sve više i više takvog gradiva te ono privlači i sve veću pozornost.

U cjelini *Razno* Michelle Elligott raspravlja o osnivanju arhiva *Museum of the Modern Art* (MOMA), koji u zadnjem desetljeću zauzima sve važnije mjesto unutar muzeja i postiže sve veće uspjehe, od prikupljanja sredstava do obuke osoblja. Bogdan-Florin Popovici daje prijedloge iz jugoistočne Europe o babilonskim problemima prevođenja u arhivskoj znanosti. Arhivska se zajednica, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, terminologijom bavi više od pola stoljeća. Često međusobno nerazumijevanje pokazuje kako je ovo područje nova *Babilon-*

ska kula te se pokušaji prevođenja susreću s mnogim problemima. Annalisa Filippa analitički uspoređuje različita arhivska zakonodavstva u zemljama različitog političkog sustava i arhivske tradicije. Cecilia Poggetti predstavlja dva načina izrade popisa i vrednovanja: *Arrianna* i *Ariannaweb*, povezujući sređivanje gradiva s dostupnošću arhivskih informacija.

Živana Hedžbeli

Studia lexicographica, 2(2008)

Drugi broj časopisa *Studia lexicographica* izdan je 2008. godine i broji 172 stranice. Časopis je i dalje namijenjen upoznavanju znanstvene zajednice i šire javnosti s dostignućima u leksikografskoj znanosti, te sa stručnom, znanstvenom i istraživačkom djelatnošću Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža.

Leksikografski zavod je 25. travnja 2008. godine održao okrugli stol na temu "Leksikografija između znanosti i struke". To je tema prve cjeline ovog izdanja sa šest radova, od kojih se četiri usredotočuju na humanistički, društveni, politički i nazivoslovni aspekt ovog problema, a preostala dva rada posvećena su ne samo problemu prirodnoznanstvenog, duhovnoznanstvenog i enciklopedijskog nazivlja uopće, već razmatraju i danas aktualnu temu valjanosti virtualnih enciklopedija. Drugu cjelinu ovog izdanja tvore dvije rasprave, a treću prikazi i osvrti, uz uputu autorima.

Predgovor Željka Pavića uvodi u glavnu temu ovoga broja koja je izabrana upravo zbog težnje Uredništva da se *Studia lexicographica* uobliči kao časopis koji će na temelju najsvremenijih znanstvenih istraživanja i spoznaja nastojati ostvariti njihovo posredovanje s enciklopedijskim i leksikografskim razumijevanjem, tumačenjem i prikazivanjem. Autor predgovor zaključuje nadom da će pitanja otvorena u ovom tematskom broju poslužiti kao poticaj za daljnje istraživanje i što širu interdisciplinarnu suradnju.

Članak kojim započinje tematska cjelina časopisa je *Društveno-politička uvjetovanost leksikografskih članaka: studija slučaja članka Europska unija*, autora Daria Čepo. Cilj je rada izložiti problematiku faktografske točnosti i vrijednosne neutralnosti u leksikografskim člancima. Ovaj je rad nastao kako bi se istaknula potreba unificiranosti pravila i procedura, tj. da bi se istaknula potreba smanjivanja utjecaja partikularnih društveno-političkih sustava i njihovih vrijednosnih sustava, što je glavni izazov suvremenih enciklopedista. Naime, enciklopedije moraju ponuditi pouzdanu, točnu i potpunu informaciju. Takva informacija mora biti univerzalno prihvatljiva. No ipak, oduvijek su, čak i enciklopedijska i leksikografska djela oslikavala razdoblje u kojem su nastala. U zaključku autor iznosi rezultate na temelju provedene analize pojma Europska unija u zapađnoeu-